

KOM GODT FRA START MED DIN SSO

Den større skriftlige opgave (SSO) er den anden og sidste af de store skriftlige udfordringer, du møder på hf. Men SSO er mere end det!

Vejledning til hvordan du kommer godt i gang med din større skriftlige opgave

Geert A. Nielsen
sggn@solgym.dk

Indhold

FØRST SKAL DU VÆLGE FAG!	2
DIN OPGAVE SOM PROCES	2
STYR (PÅ) SKRIVNINGEN	3
Skriv igennem!	4
SSO som produkt	4
Husk at henvide!.....	5
Brug (af) noter	6
Hvornår vil det være vigtigt at citere i stedet for blot at henvide?	6
Hvordan bør en litteraturliste se ud?	6

FØRST SKAL DU VÆLGE FAG!

Skolens administration og Undervisningsministeriet har nemlig brug for netop de oplysninger for at kunne planlægge eksamen. Du har andre behov.

Før du vælger fag, skal du vælge *sag*. En sag er i denne sammenhæng *et lille stykke virkelighed*, som du vil undersøge nærmere ved hjælp af tilgange fra et eller to fag.

Når du har en god ide, hvad angår emne og sag til dit projekt, kan du få dine lærere til at vurdere, om sagen giver mening i de fag, du overvejer at lave dit projekt i. Og når du er nået så langt, er du klar til at vælge fag!

DIN OPGAVER SOM PROCES

Når du har valgt fag, får du tildelt vejleder(e) – og så begynder arbejdet. Du får vejledning undervejs i processen, men det er vigtigt, at du selv tager initiativ og til en start søger materiale – læser, tjekker, tager noter, tænker efter og afklarer med dig selv, i hvilke retninger dine interesser i sagen egentlig går:

- Hvad undrer mig?
- Hvad vil jeg gerne finde ud af?
- Hvilke fremgangsmåder skal jeg vælge for at få samspillet mellem fagene til at fungere optimalt i mit projekt?

Gennem hele processen kan du få gode råd fra din(e) vejleder(e). Men arbejdet og ansvaret er dit:

- Søg materiale både på bibliotek og på nettet. F.eks. på dit lokale biblioteks hjemmeside eller på www.bibliotek.dk.
- Lav en litteraturliste (materialeliste)
- Tag notater efter et system, hvor du kan genfinde oplysningerne fra de materialer, du har set og læst. Det kan være med post-its eller små sedler i bøger og materiale eller ved at skrive vigtige oplysninger ned og notere, hvilket materiale de kommer fra.

Fordybelse og engagement i sagen vil gøre dig i stand til at orientere dig grundigt i emnet og komme godt i gang med SSO-processen. For at sikre en grundig faglig undersøgelse skal du forud for skriveperioden formulere et udkast til en problemformulering i samarbejde med din(e) vejleder(e). På den måde vil du kunne gøre det mere klart, hvad du gerne vil arbejde med, og hvad du vil undersøge og analysere.

Du bør i denne sammenhæng ligeledes oplyse, hvilke materialer, forsøg og faglige metoder du forventer at inddrage i arbejdet. Jo længere du i dialog med din(e) vejleder(e) når i den proces, jo mere direkte indflydelse har du på, hvordan den endelige opgaveformulering kommer til at se ud. *Den skriver din(e) vejleder(e)*, og så går selve skrivefasen i gang.

STYR (PÅ) SKRIVNINGEN

Når du har fået opgaveformuleringen i hånden, kan du i hovedtræk designe og helt lavpraktisk *disponere* din opgave:

I en kort *Indledning* præsenterer du din sag, skitserer de problemer, du vil arbejde med, og i hvilken rækkefølge du vil tage opgaveformuleringens forskellige delspørgsmål op. Så har dine læsere også en forståelsesnøgle til din opgave – og det er noget, som letter både læsningen og din opgaveskrivning. Her kan du også præsentere dine metodeovervejelser, altså hvordan du har tænkt dig at besvare problemformuleringen.

Resten af opgavebesvarelsen disponerer du i 3,4 eller max. 5 større afsnit med hver deres selvstændige overskrift. Det er kravene i opgaveformuleringen, som afgør hvor mange *Storafsnit*, det vil være hensigtsmæssigt at operere med.

Efter opgavens storafsnit vil der være en konklusion, som er en sammenfatning af opgavens pointer og en besvarelse af opgaveformuleringen.

Altså skal hoveddelen af opgaven indeholde:

- indledning
- besvarelse af problemformuleringen i 3-5 større afsnit
- konklusion

Skriv igennem!

I mange tilfælde vil det være en rigtig god ide at skrive hele vejen gennem projektforsøget: Du har behov for at tage notater, når du læser, du kan *tænkeskrive* til dig selv for at få styr på stoffet, mens du tilegner dig viden og søger at få form på den på måder, der passer dig.

Og du kan skrive til opvarmning for at finde en stemme, der egner sig til faglig formidling. Og så er du ved at være klar til at kommunikere dit projekt i skriftlig form.

Du skal virkelig skrive igennem, dér hvor du føler, du har fat i noget væsentligt. Så kan du altid redigere i en senere fase af skrivearbejdet.

SSO som produkt

SSO'ens færdige skriftlige produkt omfatter en forside med opgaveformuleringen og basisoplysninger om dit projekt. For at opfylde de øvrige formelle krav skal den færdige opgave også altid rumme:

- indholdsfortegnelse
- noter
- litteraturliste
- resumé af opgavens pointer

Det kan også være relevant at vedhæfte bilag, der er udleveret i forbindelse med opgaveformuleringen eller selvfundne bilag, du bruger og henviser til i din opgave.

Når du skriver faglig formidling og kommunikerer dit projekt, kan du med fordel forestille dig, at dine primære modtagere er andre elever og studerende på samme faglige niveau som dig selv. Du kan også trække på den træning og de erfaringer, du har fra skriftlig dansk, når du skal formidle dit projekt.

Bemærk dig også, at det er vigtigt, at du kan få fagsprog og faglige begreber fra de valgte fag til spille godt sammen med din egen faglige, personlige stemme.

Husk at henvise!

Kravet om noter kender du især fra historieopgaven på 1.hf. Henvisninger til det materiale, du trækker på, har den funktion, at dine lærere og censor kan tjekke dit faglige arbejde. Hvis du undlader at henvise og/eller bare skriver nærmest af fra en bog eller artikel, bevæger du dig farligt i retning af snyd eller plagiat.

Som det forhåbentligt er fremgået, starter dit arbejde med SSO'en lang tid før selve skriveugen. Dit faglige arbejde undervejs i processen vil kunne præge det endelige produkt: din færdige SSO.

God fornøjelse

Brug (af) noter

Der er ikke nogen mystik i at anvende noter.

I de større opgaver, du skriver i ungdomsuddannelserne og på din videre rejse gennem uddannelsesverdenen, er brug af henvisende noter et must, altså en nødvendighed.

Her ser du et eksempel på en henvisende note på en side fra en side i en SSO i historie.

Eksempel på fodnoter i en SSO

Ligeledes fandtes der et fåtal af store forpagtere, som oplevede en stor fremdrift, og dyrkede landet med henblik på salg af afgrøder⁹. De fleste franske bønder var dog de små fæstere og daglejere. Fæstebønderne var de bønder, som ejede eller fæstede for lidt til at kunne leve af det, og dermed måtte de tage yderligere arbejde med hjemmeindustri, eller arbejde for en anden bonde. Daglejerne var de fattigste i samfundet. Disse havde ingen jord selv, og måtte arbejde for andre for at have en indtægt. Ligeledes måtte de bevæge sig rundt i egnen i søgen efter arbejde, og i værste tilfælde tigge¹⁰.

Bønderne var især hårdt tyngede af de kongelige skatter. De skulle blandt andet betale la taille, capitation og vingtième, som var direkte skatter, og indirekte skatter som la gabelle, en særligt forhadet saltskat, som gjorde det sværere for bønderne at have salt nok til konservering af letfordærlige fødevarer. Desuden skulle de betale tiende til kirken, de var forpligtede til at arbejde på veje og anlæg, og til at yde militær tjeneste¹¹.

Oplysningstidens indflydelse

Et andet karakteristika ved Frankrig i 1700-tallet er oplysningstiden og dens udbredelse.

Oplysningstiden havde sin begyndelse i starten af 1600-tallet, og fortsatte frem til revolutionen. Her tog man afstand fra religionen, og accepten af det ukendte som værende Guds vilje. I stedet forholdt man sig kritisk til sin omverden, til de ting som kunne undersøges videnskabeligt ved eksperimenter, iagttagelser, målinger og vejninger, og ved analyser af de observerede data. Logik, erfaringer og en kritisk stillingtagen vægtede her over tro og autoriteter. Oplysningstidens filosoffer ønskede at befri mennesker for fordomme og uvidenhed, gennem oplysning og fornuft, og der opstod en grundlæggende overbevisning om, at mennesket selv kunne være herre over - eller i det mindste påvirke - sin egen skæbne. Denne tankegang brød med datidens traditioner med en høj grad af indflydelse fra kirken, og naturligvis også med en accept af en kongemagt af Guds nåde, hvorfor kongen i stedet skulle autoriseres af folket og dets vilje¹².

⁹Niels Høffding: *Den franske revolution - Bind 2*, Gyldendal 1981, s. 15

¹⁰Niels Høffding: *Friheden eller døden - Den franske revolution*, Gyldendal, 1989, s. 37

¹¹Niels Høffding: *Den franske revolution - Bind 2*, Gyldendal 1981, s. 16

¹²Ulrik Grubb, Knud Helles og Bente Thomsen: *Overblik*, Gyldendal 2006, s. 113

De forekommer to steder. Det ene lyder:

For oft engender'd by the busy North,
Myriads on Myriads, Insect-Armies wait
Keen in the poison'd Breeze; and watchful eat
Thro' Buds, and Bark, even to the Heart of Oak
Their eager Way. A feeble Hazel scarce seen,
Save to the prying Eye; yet Famine waits
On their voracious Course, and starves the Year.²

I slutningen af det samme digt dukker de op for anden gang:

Thus the glad Skies,
The wide-rejoicing Earth, the Woods, the Streams,
With every Life they hold, down to the Flower
That paints the lowly Vale, or Insect-Wing
Wax'd o'er the Shepherd's Stubble, search the Mind
To Nature tun'd, with a light-flying Hand,
Invisible; quick-urging, thro' the Nerves,
The glittering Spirits, in a Flood of Day.³

Det er ikke to arter af insekter der er tale om i disse to passager. Det er heller ikke to arter af samme natur i nogen objektiv mening. Det er to naturideer, to vurderinger af en og samme natur.

For den ene, ifølge hvilken naturen er syndens straf, er insekter et kærkomment udtryk for destruktion. De æder sig gennem knopper og bark og egetræer og spreder ødelæggelse hvor de kommer frem. For den anden, ifølge hvilken naturen er orden, yder insekterne mod deres vingsdag deres lille bidrag til den store forårs-harmoni.

I begge tilfælde er, som oftest hos Thomson, forbindelsen til den menneskelige verden tydeligt angivet. De destruerende insekter frembringer ikke blot ruin, men også som konsekvens af ruineringen, hungersnød („Famine“ A v. 125); de smukt flagrende insekter deltager ikke blot i det enstemmige forårskor, de gør det hen over hyrdens slummer og indgyder strålende humør („glittering Spirits“ A v. 876) i hans krop. Hvordan kan sådanne modsetninger være mulige?

Spørgsmålet har ikke noget simpelt svar. Men det åbner for en

72

Hvornår vil det være vigtigt at citere i stedet for blot at henvide?

Du bør vælge at citere, når du i særlig grad vil betone, at det her er væsentligt og noget, du vil fremhæve som helt centralt eller bemærkelsesværdigt i den undersøgelse, du er i gang med.

Du kan så skrive i selve brødteksten, hvor citatet kommer fra – eller måske bedre – oplyse det i en (fod)note.

Og så forventer læseren, at du bruger citatet til noget og i din fremstilling pointerer, uddyber og kommenterer.

Hvordan bør en litteraturliste se ud?

For overskuelighedens skyld bør en længere litteraturliste være alfabetisk ordnet efter først angivne forfattereftersnavn. Skriv efter mønstret:

Forfatteren, fornavn ... evt. m.fl ... så "Titel", forlag og udgivelsesår.

Opstil hjemmesideadresser helt for sig og gør ligeledes det efter et alfabetisk princip.

Husk, at hjemmesider løbende bliver opdateret og endda nedlagt. Så registrér, hvornår du har besøgt siden og sæt datoen på din litteraturliste.

Og hvis du indgående bruger og henviser til et materiale fra en hjemmeside, gælder det om at gemme materialet, så du kan kopiere det ind i et bilag til din opgave.

Litteraturliste

Primær litteratur

Orla Lehmanns ridehustale 1845, fra Søndberg, Olaf: *Den danske revolution 1830-1866*. Systime 2004

Bondecirkulæret, d.8. november 1845, <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/vejen-mod-grundlov-og-demokrati-1830-1849/> Besøgt d.15.11.2020

Sekundær litteratur

Adriansen, Inge m.fl.: *Fokus 2. Fra oplysningstid til imperialisme*. Gyldendal 2007

Frederiksen, Peter m.fl.: *Grundbog til Danmarkshistorien*. Systime 2006

Friisberg, Claus: *Det danske demokrati. Et tilfælde eller en selvfølge?* Gyldendal 1999

Søndberg, Olaf: *Den danske revolution 1830-1866*. Systime 2004

Internetsider:

Vejen mod grundlov og demokrati 1830-1849, <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/vejen-mod-grundlov-og-demokrati-1830-1849/> Besøgt d.15.11.2020

Artikler:

Hansen, Nanna Holm: *Demokrati kom senere end grundloven*, Jyllands-Posten 1. januar 2016

Film:

Thuemoes, Dorthe Gad: *Historien om Danmark. Grundloven, folket og magten*. DR1 2017